

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ВАРДЕНИК“

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 - исправка, 14/16, 95/18 - др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режим заштите природног подручја III (треће) категорије, Предео изузетних одлика „Варденик”.

Предео изузетних одлика „Варденик” простире се у југоисточној Србији у оквиру подручја Власине и Крајишта, највећим делом обухватајући планину Варденик. Планина Варденик, заједно са својим врховима Великим Стрешером (1876 m) и Малим Стрешером (1757 m) спада у једну од десет највиших планина Србије. Шире гледано, предео Варденика припада групи високих громадних планина Српско-македонске масе од којих се на југу одваја планински низ према Бесној кобили (1913 m), на северу басен Власинског језера на истоименој висоравни коју уоквирују планине Чемерник (1638 m) и Грамада (1721 m). По административно-територијалној подели припада општини Сурдулица, у близини државне границе са Бугарском и граници се са општином Босилеград. Најнижа тачка природног добра је у кориту Масуричке реке на крају клисуре испред истоименог села на 550 m н.в., а највиша тачка је врх Малиог Стрешера на 1757 m н.в.

Варденик је у целини заштит глиновитим застирачем, релативно богат водом и осунчан, те се листопадне шуме пењу до 1600 m уз северне и до 1700 m уз јужне стране. Села заснована на крчевинама, разбијеног су типа и пењу се до 1300 m уз планину.

У геолошком контексту предео Варденика је на контакту најпространије зоне најстаријих стена Србије, кристалистих шкриљаца Власинског комплекса и највећег батолита у Србији, Сурдуличког гранодиоритског масива.

У предеоном смислу Варденик одговара планинској морфоструктури која је значајно измењена дуготрајном денудацијом и речном ерозијом на системе долина-клисура и ерозионих изворишних облука и заобљених и по планинском билу издужених планинских врхова. Посебан геоморфолошки оквир планине чине недовољно истражене рудиментарне појаве реликтог и рецентног периглацијалног рељефа који је у генетском односу са осталим егзогеним агенсима на планини (денудација и флувијални процес).

Географски положај, геоморфолошке и климатске карактеристике значајно су утицале на састав биљног света и распоред вегетације. Изразиту посебност и специфичну лепоту овом подручју дају геоморфолошки и хидролошки феномени, изузетно рашчлањен рељеф са великом динамиком високих планинских врхова. Падине ових врхова обрасле су претежно субалпском пашњачком вегетацијом, као и шумама субалпске и планинске букве које овде представљају горњу шумску границу вегетације. Такође, на предметном подручју налазе се и атрактивне клисура Масуричке и Романовске река у које се уливају бројни планински потоци. Долинске стране ових река су стрме и обрасле аутохтоним буковим и китњавим шумама у којима се примешано јавља велики број представника дендрофлоре. На простору за заштиту регистрован је и значајан број ендемичних и реликtnих биљних врста, као и ретких и угрожених биљних и животињских врста. Због периферног положаја у односу на градске и привредне центре заштићено природно добро је очувано и није у великом степену угрожено од загађења.

На подручју Предела изузетних одлика „Варденик” највише су заступљене шумске заједнице, док се на вишим надморским висинама јављају облици жунасте и травнате вегетације. Такође, на читавом простору изражена је хетерогеност типова станишта, па се

ту може наћи велики број влажних, замочварених и тресавских станишта које крију обиље реликtnих и ендемичних биљних врста.

Васкуларну флору подручја одликује импозантна биолошка разноврсност флоре која се огледа у присуству укупно 95 фамилија, са 260 родова и 414 биљних таксона нижег ранга (на нивоу врста, подврста, варијетета и форми). Подручје предложено за заштиту карактерише и изражено присуство ендемичних таксона (39 врста). На подручју Варденика забележено око 11.13% биљних врста флоре Србије. Од тога се 14.25% флоре ПИО „Варденик“ налази на Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 05/2010, 47/2011, 32/2016 и 98/2016), док скоро 10% флоре подручја чине ендемити. Такође, према истом Правилнику регистровано је 14 строго заштићених и 45 заштићених биљних врста. На Уредби о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, бр. 31/2005, 45/2005, 22/2007, 38/2008, 9/2009 и 69/2011) налази се 25 биљних таксона.

Реликtnост флоре огледа се и кроз присуство терцијерних врста: мечје леске (*Corylus colurna*), копитњака (*Asarum europaeum*), округолисне каменике (*Saxifraga rotundifolia*), клокачике (*Staphylea pinnata*) и др., које су успеле да се очувају све до данас. Такође, подручје карактерише и изражено присуство ендемичних таксона (39 врста), међу којима посебно место заузимају: балканска козја брада (*Tragopogon balcanicum*), планински шафран (*Crocus veluchensis*), карпатски различак (*Centaurea kotschyana*), дуголисна дивизма (*Verbascum longifolium*), округласта павенка (*Jasione orbiculata*), пашканат (*Pastinaca hirsute*) и др. Један од субендемита овог подручја јесте и Јанкеов ђилан (*Lilium jankae*) који је веома важан зато што се налази на листи строго заштићених врста флоре (Бернске конвенције). Велики је број и типова станишта која настајују значајне ретке и угрожене биљне врсте, попут росуље (*Drosera rotundifolia*), која представља нови налаз ове врсте за подручје локалитета „Равниште-Големи стан“.

Флористички састав Предела изузетних одлика „Варденик“ представљен је са 54 биљне врсте дрвећа и жуња, од којих се на списку „ТБФРА 2000“ налази 13 врста. Од тог броја, једна је реликtnа врста - мечја леска (*Corylus colurna* L.), док су остале категорисане као ретке и угрожене врсте: бреза (*Betula pendula* Roth), црна јова (*Alnus glutinosa* Gaertn.), јавор млеч (*Acer platanoides* L.), пољски брест (*Ulmus minor* Miller), брдски брест (*Ulmus montana* With.), дивља трешња (*Prunus avium* L.), дивља јабука (*Malus silvestris* L.), дивља крушка (*Pyrus pyrastrer* Borkh.), јасика (*Populus tremula* L.), бели јасен (*Fraxinus excelsior* L.), јаребика (*Sorbus aucuparia* L.) и брекиња (*Sorbus torminalis* (L.) Cr.). Ово представља значајну вредност са аспекта биодиверзитета и можемо констатovati да је стање шума по заступљености врста дрвећа на Варденику блиско природном потенцијалу.

У вегетацијском смислу, на Варденику је најзаступљенија аутохтона планинска шума букве типа *Fagetum moesiaca montanum*. У вертикалном распореду вегетације издвајају се брдски (до 1100 m), планински (1100-1400 m), предалпски (1400-1800 m) и подалпски појас шума (1800-1950 m). У нижим деловима планине где је средња температура виша, а количина падавина нешто мања јављају се ксеротермне климатогене заједнице храстова, пре свега, сладуна и пера. На већим надморским висинама клима је свежија и наведене храстове шуме смењују мезофилније варијанте храстових шума (пер, китњак и граб, китњак). Северне стране експозиције, као и простори са увалама имају доста влаге у земљишту и ваздуху, а мање топлоте и на овим просторима јављају се мезофилне букове шуме.

На основу досадашњих истраживања на подручју ПИО „Варденик“ регистровано је укупно 96 врста дневних лептира. Најзначајнији је свакако налаз кавкаског жућаха, који је у Србији представљен балканском ендемичном подврстом *Colias caucasica balcanica*.

У водама овог подручја, заступљен је аутохтони генофонд риба, са две (2) заштићене врсте: поточна пастрмка и поточна мрена/кркуша. Присуство поточне пастрмке (*Salmo trutta*) указује на чињеницу да и поред значајних промена хидролошког и морфолошког карактера водотока, овај простор задржава потенцијал очувања аутохтоног генофонда риба. Поред тога, горњи делови Масуричке и Романовске реке са налазима млађи поточне пастрмке представљају природна плодишта, односно посебна станишта риба.

На простору Варденика забележено је укупно 13 врста херпето и батрахофауне, од тога 7 врста водоземаца и 6 врста гмизаваца. Међу евидентираним врстама на подручју предложеном за заштиту констатовано је шест (6) строго заштићених врста водоземаца и гмизаваца: шарени даждевњак (*Salamandra salamandra*), жутогуби мукач (*Bombina variegata*), краставе жабе (*Bufo sp.*), гаталинка (*Hyla arborea*), зелене жабе (*Rana sp.*) и планински гуштер (*Zootoca vivipara*), док је велика зелена жаба (*Pelophylax ridibundus*) у статусу заштићених дивљих врста према Правилнику.

Разноврсност фауне птица ПИО „Варденик” се огледа у присуству преко 112 врста, што представља 32% регистроване фауне птица Србије. Од тог броја 102 врсте су гнездарнице. Групи приоритетних врста за заштиту у Европи (SPEC - Species of European Concern, Birdlife International, 2004) припада 34 врсте, док се 20 врста налази у анексу I Директиве о птицама (209/147/EC). Укупан број строго заштићених врста птица је 98, док је 13 врста заштићено према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. По значају се истиче планински деглић (*Dendrocopos leucotos*), који је у статусу строго заштићена врста, а становник је старих ненегованих букових шума са спорим циклусом природне обнове и доста старих, умирућих стабала.

На територији будућег природног добра ПИО „Варденик”, утврђено је постојање вредног градитељског наслеђа. Подручје карактеришу како делимично очувани објекти варошке и руралне архитектуре тако и бројни археолошки локалитети који сведоче о континуитету настањивања становништва. За већи број регистрованих археолошких локалитета сматра се да су настала у доба Римљана, за чије је време владавине овај простор доживео највећи развој.

Имајући у виду овако дефинисан простор, постојеће стање на терену, циљеве заштите и постојећу законску регулативу, оцењено је да подручје планине Варденик испуњава све неопходне услове за заштиту као Предео изузетних одлика „Варденик”. Укупна површина заштићеног подручја износи 11.012,04 ha. Према Правилнику о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/15), Предео изузетних одлика „Варденик”, сврстава се у III (трећу) категорију-заштићено подручје од локалног значаја.

ГРАНИЦЕ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Према подацима Републичког геодетског завода у државном власништву се налази 6.756,94 ha (61,36%) површине заштићеног подручја. Мањи део површине, 4.255,10 ha (38,64%) је у приватном власништву. По административно-територијалној подели припада општини Сурдулица, у близини државне границе са Бугарском и граничи се са општином Босилеград.

Предео изузетних одлика „Варденик” обухвата територију десет катастарских општина: Власина Округлица, Топли До, Топли Дол, Ново Село, Масурица, Доње Романовце, Горње Романовце, Вучаделце, Битврћа и Ђурковица. Од тога се трикатастарске општине у целости

налазе на заштићеном подручју, и то: Топли До, Вучаделце и Горње Романовце. Осталих седам катастарских општина се само делом своје површине налазе у обухвату заштићеног подручја.

Опис граница

Граница предела изузетних одлика „Варденик” почиње у најсевернијој тачки добра у К.О. Битврђа на четворомеђи парцела 5768, 860, 859 и 29/1 одакле у правцу истока прати северну границу парцеле 29/1, а затим скреће на југ источним границама парцела 29/1, 46, 29/1, 853, 846, 841, 840, 839, 837, 836, 830, 827, 825, 822, 819, 790, 3111, 3112, 3118, 3119 и 3120 до тромеђе парцела 3120, 3121, и 5769 одакле у правцу југа прати западне границе парцела 5769, 5767 и 5776 до тромеђе парцела 5776, 5767 и 3205 из које сече парцелу 5767 у правцу тромеђе парцела 5767, 3518 и 3519, одакле у правцу југа и истока прати источне и северне границе парцела 3518, 3520, 3556, 3741 и 3556 до тромеђе парцела 3556, 3740 и 5777. Од те тромеђе граница сече парцелу 5777 у правцу тромеђе парцела 5777, 3696 и 3698 и у правцу истока наставља јужним границама парцела 5777 и 5781, скреће на југ западном границом парцеле 5783 до тачке на међи парцела 3650 и 5783 са координатама $Y = 7\ 604\ 204,29$ и $X = 4\ 728\ 071,24$ из које сече парцелу 5783 у правцу тромеђе парцела 5783, 4133 и 4140, одакле у правцу истока прати северну границу парцеле 4140, а затим наставља северном и источном границом 4185, затим скреће на исток пратећи северне границе парцела 5753, 5755, 5762, 5724, 5710, 5722, 5706, 5705 и 5436/2 до тромеђе парцела 4614, 5436 и 5782 из које сече парцелу 5782 у правцу тромеђе парцела 5782, 4616 и 4617. Од те тромеђе граница у правцу североистока прати северозападне границе парцела 4617, 4618, 4619, 4620, 4624, 4626, 4629, 4630, 4631, 4684, 4685, 4690, 4691, 4692, 4693, 4694 и 4695, скреће на север западним границама парцела 4760, 4761, 5241/1 и 5238 до тромеђе парцела 5238, 4793 и 5780 од које у правцу истока прати северне границе парцела 5238, 5241/1, 5243, 5242, 5243 и 5241/1 до границе К.О. Битврђа и К.О. Власина Округлица, а затим истим правцем прати границе К.О. Битврђа и К.О. Власина Округлица и К.О. Власина Округлица и К.О. Власина Рид до тромеђе парцела 13967 у К.О. Власина Рид и 9144 и 305 у К.О. Власина Округлица. Од те тромеђе граница у правцу југа кроз К.О. Власина Округлица прати источну границу парцеле 9144 до раскрснице код хотела „Промаја”, односно до најјужније тачке парцеле 3234 из које сече парцелу 9144 у правцу тромеђе парцела 9144, 3339/4 и 9153 од које у правцу југа и југоистока прати источне и југоисточне границе парцела 9153, 9154, 7574, 7583, 7584, 7585, 7601, 7602, 7614, 7615, 7616, 7619, 9154, 7261/2 и 7261/1 до границе К.О. Власина Округлица и К.О. Топли До, тј. до четворомеђе парцела 7261/1, 7263 и 7264 у К.О. Власина Округлица и 521 у К.О. Топли До одакле наставља границом К.О. Власина Округлица и К.О. Топли До до тромеђе граница К.О. Власина Округлица, К.О. Топли До и К.О. Топли Дол где скреће на исток границом К.О. Власина Округлица и К.О. Топли Дол до тромеђе парцела 28 и 29 у К.О. Топли Дол и 9167 у К.О. Власина Округлица. Од те тромеђе кроз К.О. Топли Дол у правцу југа прати источне границе парцела 29 и 30 до тромеђе парцела 30, 34 и 7567 где сече парцелу 7567 у правцу тромеђе парцела 7567, 1478 и 1480, а затим скреће на запад јужном границом парцеле 7567 и југоисточном границом парцеле 1512 до четворомеђе парцела 1512, 1544 и 7569/1 у К.О. Топли Дол и 3147 у К.О. Топли До. Од те четворомеђе граница кроз К.О. Топли Дол у правцу југа прати источне границе парцела 1557, 1561, 1558 и 1721, скреће на исток северним границама парцела 1719, 1718, 1717, 1730, 1728, 1727, 1751, 1749, 1748, 1747, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775 и 1776, а затим скреће на југ пратећи источне границе парцела 1777, 1778, 1779, 1887, 1888, 1889, 1893, 1912, 1913, 1915, 1883 и 1881 до тромеђе парцела 1881, 1880 и 7563/1. Од те тромеђе граница сече парцелу 7563/1 у правцу тромеђе

парцела 7563/1, 1919 и 1920 и у правцу истока прати северне границе парцела 1919, 1922, 2051, 2091, 2092, 2095, 2109, 2110, 2111, 2113, 2114, 2115, 3220, 3219, 3214, 3215, 3233, 3232, 3230 и 3235 до тромеђе парцела 3235, 3236 и 6036/1 одакле сече парцелу 6036/1 у правцу тромеђе парцела 6036/1, 5348 и 5347 из које у правцу југа прати источне границе парцела 5348, 5363, 5361, 5360, 5356, 5355, 5351, 5352, 5995, 5996, 5998, 5999, 6000, 6003, 6006, 6008, 6009, 6010, 6011, 6021, 6022, 5936, 5937, 5938, 5939, 5922, 5923 и 6036/1 до тромеђе парцела 6036/1, 5916 и 7584, сече парцелу 7584 у правцу тромеђе парцела 7584, 6073 и 7585 и наставља у правцу југозапада југоисточним границама парцела 6073, 5911, 5889/1, 5889/3, 5894, 6093, 6097, 6098, 6099, 6100, 6108, 6112/2, 6112/1, 6123, 6121, 6118 и 6117 до тромеђе парцела 6073, 6117 и 6119 која се налази на међи К.О. Топли Дол у општини Сурдулица и К.О. Доња Ржана у општини Босилеград. Од те тачке граница у правцу запада прати границе К.О. Топли Дол и К.О. Доња Ржана, К.О. Топли Дол и К.О. Горња Ржана, К.О. Топли До и К.О. Горња Ржана и К.О. Ново Село и К.О. Топли До до тромеђе К.О. Топли До, К.О. Горње Романовце и К.О. Ново Село из које у правцу запада прати границу К.О. Горње Романовце и К.О. Ново Село до тромеђе парцела 11/1 и 73 у К.О. Ново Село и 3979 у К.О. Горње Романовце. Од те тромеђе граница у правцу југа прати источне границе парцела 11/1, 62, 11/1, 63 и 11/1 до најјужније тачке на међи парцела 11/1 и 67/1 са координатама $Y = 7\ 603\ 596,65$ и $X = 4\ 719\ 323,88$ из које сече парцелу 11/1 у правцу тромеђе парцела 11/1, 1802 и 1863 а затим скреће на запад јужним границама парцела 11/1, 66, 11/1, 1750 и 1749 до тромеђе парцела 1749, 1748 и 8906/4 из које сече парцелу 8906/4 у правцу тромеђе парцела 8906/4, 2829 и 2801. Од те тромеђе граница у правцу југа и југозапада прати источне и југоисточне границе парцела 2829, 2837, 2836, 2837, 2827, 2837, 2824, 2823, 2822, 2838, 2897, 2906, 2905, 2911, 2909, 2912, 2920 и 2922/2, скреће на запад јужним границама парцела 3499, 3535, 3498, 3535, 3511, 3510, 3503, 11/1, 50, 11/1, 49, 11/1, 1702, 1701, 1680, 1677, 11/1, 48, 11/1, 47, 11/1, 41 и 11/1 до тромеђе парцела 11/1, 1546 и 8909 из које сече парцелу 8909 у правцу тромеђе парцела 8909, 1641/1 и 148. Од те тромеђе граница у правцу југа, затим и северозапада прати источне и југозападне границе парцела 164/1, 164/3, 148, 165, 166, 148, 163, 148, 167, 162, 148, 161, 148, 159 и 148 до четворомеђе парцела 148 и 8900 у К.О. Ново Село и 4236 и 4274 у К.О. Масурица, што је и граница наведених катастарских општина. У К.О. Масурица граница у правцу севера прати западну границу парцеле 4236 до тромеђе парцела 4236, 3960 и 4249 из које сече парцеле 4249 и 4265 у правцу тромеђе парцела 4265, 4026 и 3962 одакле скреће на југоисток североисточном границом парцеле 4265 до тромеђе парцела 4265, 4028 и 4216/1, а затим у правцу североистока прати северозападне границе парцела 4216/1, 4035, 4036, 4216/1 и 4063 и западну границу парцеле 4216/1 до четворомеђе парцела 4216/1, 2383, 2384 и 4253. Од те четворомеђе граница у правцу истока прати јужну границу парцеле 4253 до најјужније тачке те парцеле са координатама $Y = 7\ 596\ 700,79$ и $X = 4\ 725\ 784,53$ из које сече парцелу 4216/1 у правцу најјужније тачке парцеле 4216/3 са координатама $Y = 7\ 596\ 858,40$ и $X = 4\ 725\ 721,20$ од које у правцу истока наставља северном границом парцеле 4216/1 до границе К.О. Масурица и К.О. Доње Романовце, односно до четворомеђе парцела 4216/1 у К.О. Масурица и 964, 967 и 1002 у К.О. Доње Романовце. Од те четворомеђе кроз К.О. Доње Романовце граница прати северне границе парцела 964 и 963 до тачке на међи парцела 964 и 1109/1 са координатама $Y = 7\ 598\ 057,04$ и $X = 4\ 725\ 958,79$ из које сече парцеле 1109/1 и 1117 до тромеђе парцела 1117 у К.О. Доње Романовце и 2056 и 2059/1 у К.О. Горње Романовце, што је и граница наведених катастарских општина. Дале граница прати, у правцу североистока, границу К.О. Доње Романовце и К.О. Горње Романовце и К.О. Горње Романовце и К.О. Ђурковица до тромеђе парцела 71 у К.О. Горње Романовце и 1366 и 1515 у К.О. Ђурковица одакле у правцу севера прати источне границе парцела 1366 и 1518, а затим и западне границе парцела 342, 340, 339, 343, 346 и 347 до границе К.О. Ђурковица и К.О. Кијевац коју даље прати у правцу истока до тромеђе

К.О. Кијевац, К.О. Ђурковица и К.О. Битврђа. Од те тромеђе кроз К.О. Битврђа граница у правцу севера прати западне границе парцела 5765, 3349, 3348, 5778, 5764, 29/1, 29/2 и 29/1 до почетне тачке описа границе ПИО „Варденик“.

Опис граница режима заштите

На подручју Предела изузетних одлика „Варденик“ издвојене су посебне просторне целине са режимима заштите II и III степена, у складу са природним и створеним вредностима, антропогеним утицајима, потребним мерама за спровођење заштите и очувања, као и могућностима коришћења и развоја.

Подручја под режимом заштите II степена заузимају укупну површину од 955,59 ha (8,68% укупно заштићене површине) и налазе се на две изоловане локације унутар природног добра са највреднијим и најочуванијим природним вредностима и специфичностима подручја. Локалитети који се налазе у овом режиму заштите означени су као: „Долина Масуричке реке“ и „Долина Романовске реке“.

Режим II степена заштите

Попис катастарских парцела II степена заштите:

1. Локалитет „Долина Масуричке реке“

К.О. Ново Село : 11/1 (део), 32, 35, 36, 37, 38, 39, 55, 144 и 8890 (део).

2. Локалитет „Долина Романовске реке“

К.О. Ново Село : 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11/1 (део), 78, 79, 80 (део), 90, 8895/1, 8895/2 (део), 8894 и 8889.

К.О. Горње Романовце : 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524/1, 2524/2, 2524/3, 3987/2, 3987/3, 3988, 3989, 3990, 3991/1 (део), 3991/2, 4244, 4245, 4451, 4460 (део) и 4463.

Опис граница локалитета: почиње у најсевернијој тачки локалитета, у К.О. Ново Село на тромеђи парцела 31, 29 и 32 одакле у правцу истока прати северну границу парцеле 32 до њене најисточније тачке са координатама $Y = 7\,599\,284,38$ и $X = 4\,722\,219,15$ из које сече парцелу 11/1 у правцу тачке на међи парцела 11/1 и 8897 са координатама $Y = 7\,599\,363,64$ и $X = 4\,721\,615,27$ и даље у правцу југоистока прати југозападну границу парцеле 8897 до тачке на међи парцела 8897 и 11/1 са координатама $Y = 7\,600\,192,30$ и $X = 4\,721\,149,75$ из које сече парцелу 11/1 у правцу тромеђе парцела 11/1, 8897 и 38. Од те тромеђе граница у правцу југоистока прати југозападну границу парцеле 8897 до тачке на међи парцела 8897 и 11/1 са координатама $Y = 7\,601\,264,17$ и $X = 4\,720\,305,37$ из које сече парцелу 11/1 у правцу тачке на међи парцела 11/1 и 55 са координатама $Y = 7\,601\,637,56$ и $X = 4\,719\,855,73$ одакле истим правцем прати североисточну границу парцеле 55 до тачке са координатама $Y = 7\,601\,789,47$ и $X = 4\,719\,715,69$. Од те тачке граница у правцу југа сече парцелу 11/1 у правцу најсеверније тачке парцеле 54 са координатама $Y = 7\,601\,705,16$ и $X = 4\,719\,276,24$, затим прати северну границу парцеле 54 до тачке са координатама $Y = 7\,601\,463,46$ и $X = 4\,719\,173,48$ из које сече парцелу 11/1 до тачке на међи парцела 11/1 и 8890 са координатама $Y = 7\,599\,739,36$ и $X = 4\,719\,877,75$. Из те тачке у правцу северозапада граница прати југозападну границу парцеле 8890 до тромеђе парцела 8890, 146/3 и 8899 из које сече парцелу 8890 у правцу тачке на међи парцела 8890 и 11/1 са координатама $Y = 7\,598\,551,70$ и $X = 4\,721\,055,55$ од које граница истим правцем продужава југозападном границом

парцеле 11/1 до тромеђе парцела 11/1, 31 и 32 из које западном границом парцеле 32 стиже до почетне тачке описа локалитета.

Локалитет се налази на територији К.О. Ново Село: 11/1 (део), 32, 35, 36, 37, 38, 39, 55, 144 и 8890 (део).

У састав локалитета „Долина Масуричке реке” налазе се следећа шумска одељења и одсеци: Г.Ј. „Варденик” 58/а, 58/б, 59/а, 59/б, 60/а, 60/б, 60/с, 60/д, 60/1, 61/а, 61/б, 61/с, 61/д, 61/е, 62/а, 62/б; 62/1, 63/а, 63/б, 63/с, 63/1, 63/2, 63/3, 64/а, 64/б, 64/с, 64/1, 64/2, 64/3, 64/4, 65/а, 65/б, 65/1, 65/2, 66/а, 66/б, 66/с, 66/1, 66/2, 66/3, 69/б, 69/с, 69/1, 70/а, 70/б, 70/с, 70/е, 70/1, 71/а, 71/б, 71/с, 71/д, 72/а, 72/б, 72/с, 73/а, 73/б, 73/с, 84/а, 84/б; 85/а, 85/б, 85/с, 85/д, 85/1 и 85/2.

2. Локалитет „Долина Романовске реке”

Опис граница локалитета: почиње на тромеђи катастарских општина Горње Романовце, Доње Романовце и Ново Село одакле у правцу истока прати границу К.О. Горње Романовце и К.О. Ново Село до тромеђе парцела 8894, 2508 и 2511 у К.О. Горње Романовце из које скреће на север западном границом парцеле 2511, а затим у правцу истока северним границама парцела 2511, 2510, 2511, 2509, 2511, 2512, 2511, 2513, 2511, 2517, 2511, 2518, 2511, 2522, 2511, 2523, 2511, 4451 и 4245 до тачке са координатама $Y = 7\ 602\ 289,17$ и $X = 4\ 723\ 359,40$ из које сече парцелу 4460 у правцу тромеђе парцела 4205/4, 4460 и 3991/1 и даље у правцу истока и југа прати северне и источне границе парцела 3991/1, 3987/3 3991/2 и 3991/1 до тромеђе парцела 3991/1, 4447 и 4446 од које сече парцелу 3991/1 у правцу најсеверније међне тачке парцеле 4448, а затим западном границом парцела 4448 и 4450 наставља до тромеђе парцела 4450, 4449 и 3991/1. Од те тромеђе граница сече парцелу 3991/1 у правцу најисточније тачке парцеле 4463 са координатама $Y = 7\ 603\ 704,10$ и $X = 4\ 721\ 970,80$ и наставља до границе К.О. Горње Романовце и К.О. Ново Село коју у правцу запада прати до тромеђе парцела 4451 у К.О. Горње Романовце и 79 и 8896/2 у К.О. Ново Село. У К.О. Ново Село граница у правцу запада прати јужне границе парцела 79, 90, 78 и 80 до најсеверније тачке парцеле 87 са координатама $Y = 7\ 601\ 640,60$ и $X = 4\ 723\ 114,29$ из које сече парцеле 80 и 8895/2 у правцу тачке на међи парцеле 80 и 11/1 са координатама $Y = 7\ 601\ 521,65$ и $X = 4\ 723\ 462,70$ од које сече парцелу 11/1 у правцу најисточније тачке парцеле 12 са координатама $Y = 7\ 601\ 111,53$ и $X = 4\ 723\ 825,82$. Од те тачке граница прати северну границу парцеле 12 до тачке са координатама $Y = 7\ 600\ 993,69$ и $X = 4\ 723\ 846,91$ одакле сече парцелу 11/1 до најисточније тачке парцеле 14 са координатама $Y = 7\ 600\ 587,48$ и $X = 4\ 723\ 667,77$ из које у правцу запада прати јужну и западну границу парцеле 11/1 до почетне тачке описа границе локалитета.

Локалитет се налази на територији: К.О. Ново Село: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11/1 (део), 78, 79, 80 (део), 90, 8895/1, 8895/2 (део), 8894, 8889 и К.О. Горње Романовце: 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524/1, 2524/2, 2524/3, 3987/2, 3987/3, 3988, 3989, 3990, 3991/1 (део), 3991/2, 4244, 4245, 4451, 4460 (део) и 4463.

У састав локалитета „Долина Романовске реке” улазе следећа шумска одељења и одсеци: Г.Ј. „Варденик”: 4/а, 4/б, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 4/6, 4/7, 4/8; 6/а, 6/б, 6/1, 6/2, 6/3, 7/а, 8/а, 10/а, 10/б, 11/а, 11/б, 11/с, 11/1, 11/2, 12/а, 12/б, 12/с, 12/д, 12/1, 13/а, 13/б, 13/с, 13/1, 14/с, 19/а, 19/1, 19/2, 19/3, 20/а, 20/б, 20/1, 21/а, 21/б, 21/с, 21/1, 22/а, 22/б, 22/1, 23/а, 23/б, 23/1, 24/а, 24/б, 24/1, 25/а, 25/б, 25/с, 25/1 и 25/2.

Подручје под режимом заштите III степена заузима укупну површину од 10.056,45 ha (91,32%) и обухвата територију Предела изузетних одлика „Варденик” која није под режимом заштите II степена.

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

Да би се заштитиле темељне вредности, осим забрана и ограничења прописаних одредбама Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/2010 - исправка, 14/2016, 95/2018-други закон и 71/2021) и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12), на простору режима II (другог) степена заштите, спроводе се специфичне мере које се огледају кроз следеће забране и ограничења:

Мере у режиму заштите II (другог) степена

Забрањује се:

- измена морфологије терена, односно извођење свих активности које могу довести до нарушавања потенцијалних објеката и елемената геонаслеђа, геоморфолошких и хидролошких карактеристика подручја;
- формирање позајмишта или отварање каменолома; □
- изградња хидротехничких објеката (брана-акумулација, мини хидроелектрана, рибака и друго), претрађивање и регулација водотока;
- промена намене водног земљишта;
- изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водоток и земљиште;
- кретање и паркирање моторних возила изван путева, осим у време шумарских радова, обављања пољопривредне делатности и у друге посебно утврђене службене сврхе;
- ложење ватре, осим на местима одређеним за ту намену;
- исушивање влажних ливада и паљења сувих травнатих станишта и стрњике;
- пренамена површина на којима се налазе влажна станишта, као и било какви захвати на њима;
- чиста сеча, која није планирана као редован вид обнављања шума осим у случајевима прописаним Законом;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- уклањање аутохтоне вегетације;
- узнемиравање фауне и сакупљање јаја;
- сакупљање одраслих примерака лептира и њихових развојних стадијума, изузев у научно- истраживачке сврхе;
- експлоатација и уништавање строго заштићених и заштићених дивљих врсте биљака и животиња и њихових станишта, чије је присуство утврђено истраживањима подручја;
- све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
- уништавање гнезда птица и обављање активности које доводе до узнемиравања птица (попут уклањања жбунасте вегетације) у периоду размножавања (15. март - 15. август), првенствено се односи на строго заштићене врсте, и то: планински

детић (*Dendrocopos leucotos*), дештарку (*Bonasa bonasia*), малу мухарицу (*Ficedula parva*) и источну шарену мухарицу (*Ficedula semitorquata*).

-
- **Ограничава се:**
- каптирање извора ради одвођења воде, осим оних за потребе снабдевања домаћинстава;
- на спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозивне заштите;
- обављање активности на одржавању, санацији, адаптацији и реконструкцији у постојећим коридорима електроенергетске инфраструктуре;
- на радове и активности за реконструкцију постојећих објеката шумских и пољопривредних газдинстава на објекте у традиционалном стилу за потребе заштите и презентације природних вредности, као и развоја културног, сеоског и екотуризма;
- постављање високих антениских постројења радио и телевизијских предајника и предајника мобилне телефонije, тако да не нарушава визуелни интегритет простора;
- изградња подземних инфраструктурних водова;
- начин обраде и коришћења земљишта на традиционалне начине и ручно кошење ливада кошаница, уз могућу употребу механизације са обавезном додатном опремом у виду плашилица за птице;
- посета у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;
- уређење пешачких и планинарских стаза уз крајечну вегетацију у клисурама река, уз очување аутохтоне жбунасте вегетације и ниског растиња, сходно орографији терена и омогућавању несметаног пролаза дуж долина река;
- уређење пешачких и планинарских стаза високопланинског и грбенског дела подручја, на начин да прати грбен, сходно орографији терена, уз очување аутохтоне вегетације и ниског растиња;
- извођење хитних и неопходних санационих шумарских радова у складу са Законом;
- помагање природном подмлађивању путем уклањања подраста приликом извођења плодног сека или комбинованог припремно-плодног сека, у зависности станишних услова и стабилности састојина;
- сече обнављања букових шума вршити тек након постизања њихове пуне зрелости, у години пуног уroda семена и са једним уласком на предметној локацији у току важења основе газдовања шумама;
- изградња шумских саобраћајница уз услове Завода за заштиту природе Србије;
- на обавезну успоставу шумског реда у складу са Правилником о шумском реду;
- газдовање шумама и шумским земљиштем у складу са планским документима у шумарству у оквиру којих је могуће предвидети формирање шумских монокултура;
- сеча шумског дрвећа и то на начин да се поштеде појединачна стабала велике старости и импозантних дендрометријских карактеристика, која имају својства споменика природе;
- сеча као мера неге, изводити је у складу са правилима шумарске струке;
- очување ивице шуме;
- на одрживо газдовање шумама и шумским земљиштем, на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује њихова производна способност, биолошка разноврсност, способност обнављања и виталност и унапређује њихов потенцијал за ублажавање климатских промена, као и њихова економска, еколошка и социјална функција, а да се при томе не причињава штета околним екосистемима;
- планирање у шумским основама на картирање и остављање најмање 12 трулих и старих стабала по хектару за гнезђење и исхрану птица из редова сова *Strigiformes*, детића *Piciformes* и одређеног броја врста из реда певачица *Passeriformes*;

- сакупљање лековитог биља на одржив и строго контролисан начин.

Подручје под режимом заштите III степена заузима укупну површину од 10.056,45 ha (91,32% укупно заштићене површине) и обухвата територију Предела изузетних одлика „Варденик“ која није под режимом заштите II степена.

Мере у режиму заштите III (трећег) степена

Забрањује се:

- ложење ватре, осим на местима одређеним за ту намену;
- изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водоток и земљиште;
- одлагање комуналног, индустријског и грађевинског отпада, амбалаже, расходованих моторних возила, других машина и апарата, осим комуналног и пољопривредног отпада пореклом са заштићеног подручја, који може да се одлаже на прописан начин на местима која су за то одређена и обележена;
- експлоатација минералних сировина у зонама непосредне и уже заштите изворишта водоснабдевања, на подручјима или у близини подручја намењеног туризму, на подручју или у близини заштићене околине непокретних културних добара;
- изградња нових хидротехничких објеката (брана-акумулација, мини хидроелектрана, рибака и друго), преграђивање и каналисање водотокова, осим реконструкције и ревитализације већ постојећих хидротехничких објеката;
- изградња објеката и њихово инфраструктурно опремање до доношења одговарајућег планског акта, осим адаптације, санације и реконструкције већ постојећих сеоских, стамбених и туристичко-рекреативних објеката, као и оних који су предвиђени усвојеним програмима, плановима и основама;
- изградња нове саобраћајнице, уколико није утврђена важећим просторним или урбанистичким планом или изградња шумског пута уколико није планиран важећом шумском основом;
- руковање хемијским материјама и нафтним дериватима у количинама и на начин који могу проузроковати загађивање земљишта и вода и изазвати тровање и друге неповољне последице по биљни и животињски свет;
- нерегулисано складиштење стајског ђубрета;
- интервенисање на споменицима културе и њихово коришћење супротно намени и акту о њиховој заштити;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- чиста сеча, која није планирана као редован вид обнављања шума осим у случајевима прописаним Законом;
- уклањање аутохтоне вегетације;
- узнемиравање фауне и сакупљање јаја;
- све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;
- експлоатација и уништавање строго заштићених и заштићених дивљих врсте биљака и животиња и њихових станишта, чије је присуство утврђено истраживањима подручја;
- уништавање гнезда птица и обављање активности које доводе до узнемиравања птица (попут уклањања жбунасте вегетације) у периоду размножавања (15. март - 15. август), првенствено се односи на строго заштићене врсте, и то: планински

детлић (*Dendrocopos leucotos*), лештарку (*Bonasa bonasia*), малу мухарицу (*Ficedula parva*) и источну шарену мухарицу (*Ficedula semitorquata*).

Ограничава се:

- изградња објеката туристичког смештаја и туристичке инфраструктуре на изградњу мањих објеката за презентацију природних вредности и у традиционалном стилу који су у складу са потребама културног, сеоског и екотуризма уз услове Завода за заштиту природе Србије;
- изградња објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних и шумских газдинстава, и то на објекте који не утичу негативно на повољнији положај животињских или биљних врста, њихових станишта, природних вредности, лепоту предела и тресетишта;
- обављање активности на одржавању, санацији, адаптацији и реконструкцији у постојећим коридорима електроенергетске инфраструктуре;
- изградња јавних скијалишта и скијашке инфраструктуре (гондоле, ски стазе, ски лифтови) на простор зоне која је у Просторном плану подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Власина“ означена као зона скијалишта (у пост планском периоду), уз максимално очување аутохтоне вегетације и на начин да се не угрози станиште росуље (*Drosera rotundifolia*) на локалитету „Равниште-Големи стан“ (са координатама: 1. Y- 7 607 947,81 ; X- 4 718 753,77 и 2. Y- 7 608 024,13 ; X- 4 718 765,06);
- начин обраде и коришћења земљишта на традиционалне начине и ручно кошење ливада кошаница, уз могућу употребу механизације са обавезном додатном опремом у виду плашилаца за птице;
- сеча шумског дрвећа и то на начин да се поштеде појединачна стабала велике старости и импозантних дендрометријских карактеристика, која имају својства споменика природе;
- сеча као мера неге, изводити је у складу са правилима шумарске струке;
- на мере у газдовању шумама којима се осигурава повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре, биолошке разноврсности, квалитета и здравственог стања;
- извођење чистих сеча шума и изградња шумских саобраћајница уз услове Завода за заштиту природе Србије;
- примена начина газдовања прописана основама газдовања шумама и Програмима газдовања шумама за све шуме које се налазе на простору заштићеног подручја;
- обнављање букових састојина треба отпочети тек након истека опходње, у фази зрелости шуме;
- на обавезну успоставу шумског реда у складу са Правилником о шумском реду;
- примена хемијских средстава на употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама у шумарству;
- на активности везане за очување и унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- на сакупљање лековитог биља на одржив и строго контролисан начин.